

*Доктор арх., проф. Слепцов О.С.,
Канд. арх., доц. Ніканоров С.О.,
Канд. арх., ст. викл. Горіна А.О.,
Канд. арх., асист. Горова Ю.О.,
Доц. Пивоваренко О.В.*

*Кафедра Основ архітектури та архітектурного проектування
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ДО ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЕКТУ НА ПЕРШОМУ КУРСІ ОСІННЬОГО СЕМЕСТРУ НА ТЕМУ «ОРДЕРНА КОМПОЗИЦІЯ»

Анотація: У статті описана методика виконання проекту на тему «Ордерна композиція» з архітектурного проектування для студентів першого курсу під керівництвом викладачів та завідувача кафедри «Основ архітектури і АП», професора Слепцова О.С. Розкрито варіанти компоновки на аркуші, пошуку розміщення основної деталі ордеру грецького храму та частини його фасаду, підбір масштабів, ключові етапи креслення. Наведено основні структурні частини канонічних ордерів за Віньолою та відмінність від методів побудови ордеру грецького храму.

Ключові слова: ордер, архітектурні обломи, плафон, ентазис, композиція, модуль, парти.

Актуальність теми. На протязі навчального року на архітектурному факультеті Київського національного університету будівництва і архітектури на кафедрі «Основ архітектури і архітектурного проектування» вивчаються класичні методи побудови та архітектурно-графічної подачі пам'яток архітектури. Розглядаються наступні теми: «Ордерна композиція», «Відмивка тушшю пам'ятки архітектури», «Відмивка перспективи пам'ятка архітектури» та «Обмір фрагменту фасаду будинку». Доцільно буде зауважити значимість виконання першої графічної роботи з виконання креслень класичних ордерів чи певного храму. Завдяки отриманим навичкам в процесі роботи студенти навчаються: підбору масштабу, розрахунок пропорцій, моделювання форми, плановості розміщення частин ордеру на аркуші та ін.

Мета статті полягає: навчити студентів базовим принципам композиції архітектурних об'єктів на аркуші, виконання креслень за допомогою рейсшини, вимірювача, циркуля. Побудова ордеру методом модульної системи та детальне опрацювання окремих проєкцій капітелі (план, плафон, розріз).

Виклад основного матеріалу. Першою і особливо складною для студентів першого курсу є тема ордеру. Під час виконання цієї роботи студенти вивчають

безліч раніше їм невідомих термінів, таких як: капітель, фуст, ентазис, каріатида, антаблемент, гути, тригліф, каннелюри, портик та ін. Також вони знайомляться з давньою системою пропорціонування та вимірювання частин ордеру давньогрецьких храмів або ж методів побудови римських канонічних ордерів архітектора Дж. Б. Віньоли.

Першим етапом роботи є виконання на форматі А2 креслення «Класичні канонічні ордери в Масах за Віньолю по висоті або по модулю» (рис 1). Аркуш умовно поділяється на дві частини: у першій викреслюється чотири ордери: тосканський, доричний, іонічний та коринфський (база, колона, антаблемент з деталями та план); у другій частині зображуються архітектурні обломи (із зображенням у тонких лініях схеми їх побудови), наводяться масштабні лінійки до кожного з ордерів з нанесенням модулів та парт.

Рис. 1. Приклади виконання креслення
«Класичні канонічні ордери в Масах за Віньолю»

Другим етапом є вибір об'єкту, підбір теоретичного матеріалу, визначення місця його розміщення, розмірів плану та фасаду, тип ордеру, кількості колон, пошук фотографій храму для підготовки реферату та ознайомлення з методикою побудови ордерної системи. Третім етапом є пошук композиції на аркуші формату А5 олівцем. Після прослуховування теоретичної

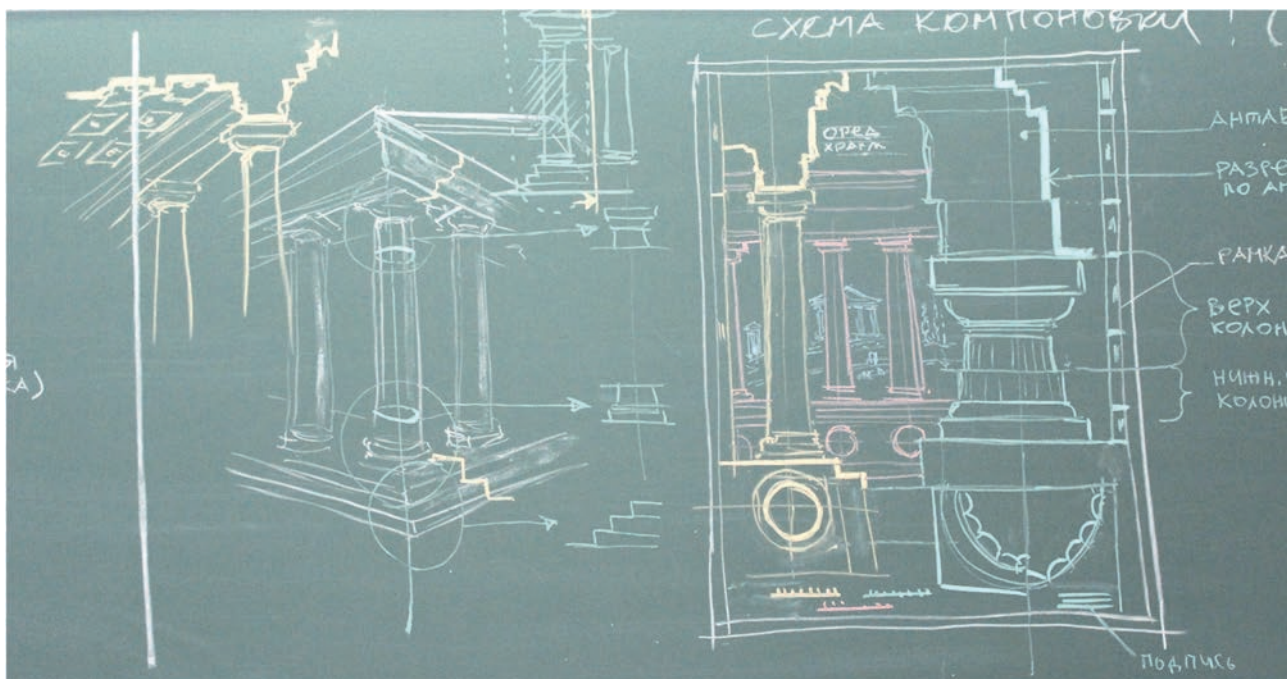

Рис. 2. Методика побудови ордерної композиції.

Рис. 3. Виконання креслення ордерної композиції олівцем.

Рис. 4. Пошук модуля та нанесення ордеру «в масах».

Рис.5. Креслення капітелі ордеру.

лекції на тему «Методика побудови ордерної композиції» (рис.2), студентами виконується третій етап, який полягає у підготовці креслення. На аркуші формату А1 олівцем зображуються: у крупному масштабі – деталь ордеру в масах (антаблемент, капітель з частиною фуста колони, плафон, фрагмент плану, база), у меншому масштабі – розріз по антаблементу із зображенням однієї колони, в дрібному масштабі на третьому плані композиції – частину фасаду храму (рис.3). Після затвердження кресленика та перевірки побудови ордеру йде четвертий етап – подальша деталізація структурних частин капітелі, креслення каннелюр, іоніків, волют, тригліфів, нанесення деталей та орнаментів на антаблементі. Завершальним етапом є обведення кресленика тушшю та підготовка доповіді, яка описує обрану пам'ятку архітектури, місце її розташування, історичні етапи зведення, конструкції та будівельні матеріали. Розкриваються особливості конкретної ордерної системи, її деталі та загальна композиція на аркуші.

Для більш докладного ознайомлення із методами роботи побудови ордеру наведемо приклади виконаного результату – роботи студентів першого курсу архітектурного факультету КНУБА 14 А,Б 2018 року навчання (I семестр) під керівництвом професора Слепцова О.С. та викладачів першого курсу.

Рис. 6. Підрахунок парт та визначення габаритів храму.

Рис. 7. Пошук модуля.

Рис.8. Побудова деталей.

Рис. 9. Огляд робіт викладачами.

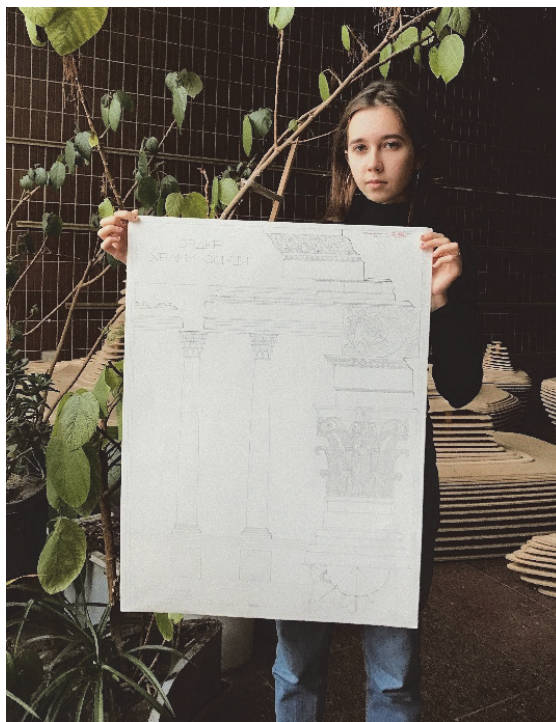

Рис. 10. Студенти Груп 14 а, 14 б з викладачами.

Храм Сонця

Вик. ст. гр. АРХ-14 Б Буга Катерина

Храм Сонця – близнюк храму Місяця; вони були споруджені за часів царя Татія в саду Санта Марія Нуова, в Римі. Обидва храми однакової довжини та висоти, що наближує їх до круглої форми; вони майстерно прикрашені орнаментами, та коринфським орденом. Єдина їхня відмінність у тому, що храм Сонця повернутий до сходу, а храм Місяця- до заходу. Ордер коринфський, неповний. Перед входами знаходяться гарно скомпоновані лоджії, стіни храмів товсті та міцні. На жаль, споруди майже не зберіглися до нашого часу, а уявлення про їхній вигляд базуються на малюнках та планах італійського архітектора Палладіо.

Парфенон

Вик. ст. гр. АРХ-14Б

Єрмолов Михайло

Парфенон – це головний храм древніх Афін, який являє собою доричний периптер. Він розміщений на Афінському Акрополі і збудований з мармуру в 432 році д. н. е. зодчими: Калікратом та Іктіном. Будівля прикрашена барельєфами та скульптурами які були виконані під керівництвом великого давньогрецького скульптора Фідія. Загалом в Парфеноні немає майже жодної прямої лінії, хоча виглядає він ідеально прямолінійним. Храм вражає людей своїми розмірами та пропорціями і досі вважається зразком давньогрецької архітектури.

Храм Ерехтейон

Вик. ст. гр. АРХ 14-Б

Кузьменко Катерина

Храм Ерехтейон, збудований в 421-406 роках до нашої ери, є священним центром Афін. Він збудований недалеко від храму Парфенона в Акрополі в іонічному стилі з ініціативи Перикла на місці спору між Афіною і Посейдоном за владу над Аттикою. Через різноманіття святилищ, об'єднаних в храмі, і нерівностей землі він має асиметричну планування.

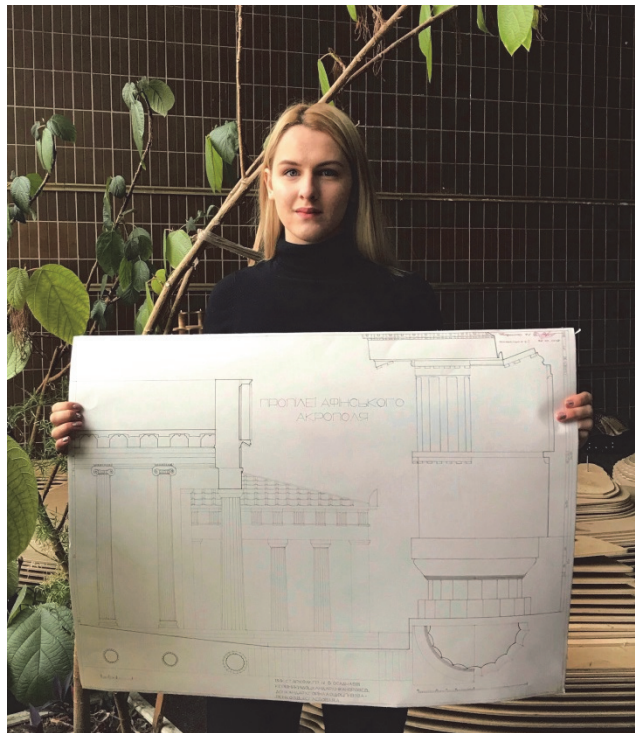
З південного боку ви побачите знаменитий портик Пандросейон, названий ім'ям доньки царя Кекропа Пандроси. Біля західного фасаду височіє відомий у всьому світі портик каріатид - шести мармурових статуй дівчат, які підтримують перекриття.

Пропілеї Афінівського Акрополя

Вик. ст. гр. АРХ - 14-Б

Осадча Валерія

Пропілеї Афінівського Акрополя, побудовані архітектором Мнезіклом, представляли собою споруду, що складається з трьох частин. Пропілеї були зведені в 421р. до н. е. Припускають, що в початковому плані вся споруда симетричною, але в 421р. до н. е. біля південного крила Пропілеї звели храм Ніки. Вперше в еллінській архітектурі виявилися суміщеними в одній споруді два різних ордера: доричний та іонічний ордера. Більш того, в межах доричного ордера Пропілеї Мнезікл використовував два розміри колон - масивні в центрі і легкі, невеликі за боків.

Ордер Храму Сонця
Виконала студ. гр. АРХ 14-А
Проценко Єлизавета

Храм Сонця був зведений фінікійцями близько 150 року н. е. в Баальбеці. Храм Сонця підноситься на високій платформі та обрамляється колонами коринфського ордеру. Висота кожної сягає 20 метрів. З колонади храму вціліло лише шість колон північного фасаду з частиною антаблемента. В Храмі Юпітера (Бог Сонця в римській міфології) використовують коринфський ордер і це ще більше підкреслює його ошатність та витонченість. Основним елементом та гармонійною складовою цього ордеру являється капітель, побудова якої достатньо складна.

Ордер храму Сонця
Вик. ст. гр. АРХ-146
Семенцова Анастасія

рис.1 : фото з виконаною роботою

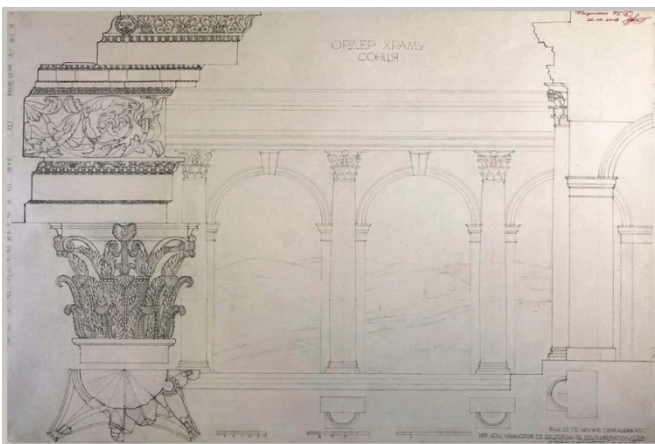

рис.2 : робота "Ордер храму Сонця" на форматі А1 (60x80)

Храм Сонця було споруджено у 275 р. н.е. за часів правління імператора Авреліана, який намагався ввести в імперії єдиний культ Сонця. Територіально в античні часи святиня була розташована між нинішньою будівлею Сан-Сильвестро-ін-Капіте та вулицею віа-дель-Корсо. Ансамбль храму містив у собі монументальну площу, поділену на дві частини.

Ніші стін однієї з частин прикрашали численні статуї, а в центрі іншої перебував круглий в плані храм з шістнадцятьма колонами коринфського ордеру. Дві частини площі з'єднувала квадратна зала розміром 15×15 метрів. На сьогоднішній день уявлення про даний об'єкт багато в чому ґрунтуються на малюнках архітектора Андреа Палладіо, котрий у XVI ст. вивчав античну спадщину Риму і застав там руїни храму.

рис.3 : фасад Хрестовоздвиженського кафедрального собору, Ужгород

рис.4 : Маріїнський костел, Бердичів

рис.5 : застосування ордеру в інтер'єрі

Варто зазначити, що коринфський ордер та його аналоги широко застосовуються і в сучасному інтер'єрі та екстер'єрі. Наприклад, фасади храмів прикрашають портики (рис.3) та пілястри (рис.4), а в громадських і житлових приміщеннях струнка колона з коринфською капітеллю слугує витонченою окрасою, підкреслюючи

пишність та оздоблення інтер'єру

(рис.5). Таким чином, ордер, що виник близько V ст. до н.е., не втрачає своєї привабливості й продовжує користуватися попитом в архітектурі та дизайні.

Парфенон

Вик. ст. гр. АРХ-14

Подойніцина Вікторія

Парфенон - храм, що вражає своєю витонченістю та пропорціями. Це головний храм Афінського акрополя, присвячений богині Афіні Парфенос. Архітекторами були Калікрат та Іктин. Парфенон було побудовано на найвищому пункті Афінського акрополя, на місці давнього святилища. Він являє собою мармуровий доричний периптер. Відмінна риса Парфенона - те, що внутрішні приміщення поділяють на дві частини. Також він відрізнявся винятковою співмірністю частин, величчям і людяністю архітектурних

та скульптурних образів. Внутрішній фриз та метопа на фронтоні прикрашали зображення міфологічних сцен. На жаль, на сьогоднішній день цей

архітектурний шедевр майже не зберігся, там і досі проводяться реконструкційні роботи.

У висновку можна зазначити, що дана графічна робота виконала поставлену мету: на прикладах світових пам'ятників архітектури опанувати навички побудови ордерних систем олівцем та тушшю, розвили просторове мислення та удосконалили свої творчі здібності. Виконання цієї роботи дало студентам базові теоретичні знання, основані на вивченні методики побудови конструктивних античних систем та їх деталей та дало змогу вільно відтворювати основні складові ордеру в масах та деталях та в подальшому їх трансформувати відповідно до певних проектних рішень.

Використана література:

1. Бархин Б.Г. Методика архитектурного проектирования в системе архитектурного образования: учебно-методическое пособие для архитектурных вузов и факультетов.
2. Ладан Т.М. Класичні архітектурні форми (ордерна композиція). Методичні вказівки і програма до виконання курсової роботи ст. I курсу. К. 2007.
3. Методические рекомендации к выполнению архитектурных деталей ордеров для студентов 1 курса архитектурного факультета / Сост. Малик Т.В., Сафонов В.К., Иванченко Е.В. – К.: КИСИ, 1991.
4. Виньола. Правила пяти ордеров архитектуры. Пер. А.Г. Габричевского, А.И. Венедиктова.- М.:1939.
5. Михайловский И.Б. Теория классических архитектурных форм.-М.:1937.